

PRÁVO EU

Zlepšení obrany proti kartelům

Tradičním nástrojem k prosazování antimonopolního práva je administrativní dohled Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Novým mechanismem, který by měl tuto metodu doplňovat, je takzvané soukromé vymáhání. Jeho podstatu tvoří žaloby poškozených osob na náhradu škody proti účastníkům kartelových dohod a jiným porušitelům soutěžního práva.

Soukromé vymáhání kartelového práva je v Evropě zatím sporadické, a proto v roce 2008 vydala Evropská komise (EK) takzvanou Bílou knihu. Ta vybízí členské státy Evropské unie, aby přijaly legislativní opatření, jež by soukromým osobám tyto žaloby umožnila. Zároveň formuluje základní principy, jež by měly národní úpravy odrážet.

HROMADNÉ ŽALOBY

Prvním doporučením Bílé knihy je pobídka členským státům EU, aby poškozeným osobám umožnily podávání hromadných žalob. Škoda způsobená kartelovým jednáním je totiž často rozptýlená mezi mnoho konečných spotřebitelů, které jednotlivě utrpí poměrně nízkou škodu. Nejsou tedy dostatečně motivovány, aby se její náhrady domáhaly.

Bílá kniha proto navrhuje zakotvení hromadných žalob, jež by měly mít dvě formy. Za prvé by mělo jít o takzvané reprezentační žaloby, které by jménem poškozených podávaly určité kvalifikované subjekty – například sdružení na ochranu spotřebitelů. Druhá forma hromadných žalob by měla být takzvané kolektivní. Takové by vlastním jménem podávali přímo poškození, kteří se rozhodli uplatnit svůj nárok společně s ostatními.

PŘÍSTUP K DŮKAZŮM

Kartelové dohody jsou uzavírány v rámci přísně utajovaných jednání, a proto je lze obtížně prokázat. Poškození jako soukromé osoby nedisponují vyšetřovacími oprávněními, a proto Bílá kniha navrhuje svěřit vnitrostátním

soudům pravomoc, na jejímž základě by mohly žalovaným účastníkům kartelu nařídit, aby předložili celé kategorie relevantních důkazů, kterými by mohl být protisoutěžní charakter jejich jednání prokázán.

Zároveň však dbá, aby právo poškozených na zpřístupnění určitých obchodních údajů nebylo zneužíváno k šikanózním účelům. Soudní příkazy by proto měly být vydávány, pouze pokud shromážděné důkazy opodstatňují podezření, že protisoutěžní jednání skutečně nastalo. Požadované informace pak musejí být nezbytné a nesmějí zasahovat do práv žalovaných soutěžitelů nad přiměřenou míru. Jen tak je možné zachovat spravedlivou rovnováhu mezi zájmem poškozených na odhalení kartelu a soutěžitelů na utajení citlivých obchodních údajů.

VÝŠE ODŠKODNĚNÍ

Prokáže-li poškozený existenci kartelu, musí vyčíslit škodu, kterou v jeho důsledku utrpěl. Na konci roku 2009 vydala EK studii popisující nezávislé metody pro výpočet škody, aby vnitrostátním soudům usnadnila úlohu. Jde však o značně sofistikované postupy a jejich aplikace vyžaduje dostatečnou orientaci v soutěžním právu i v jeho ekonomických souvislostech, což soudům nemusí být

VEJMELKA & WÜNSCH
ADVOKÁTI ATTORNEYS AT LAW RECHTSANWÄLTE

ROMAN BARINKA
advokátní koncipient,
advokátní kancelář Vejmelka & Wunsch

vždy vlastní. Za příklad může posloužit Maďarsko, jehož právní úprava stanoví vyvratitelnou domněnku, že odhalená kartelová dohoda měla za následek nárůst cen o deset procent. Tato domněnka je účastníky kartelu obtížně zpochybnitelná, což značně usnadňuje úsilí poškozených o spravedlivou kompenzaci újmy.

Navzdory rámcové povaze představují návrhy v Bílé knize slibný základ pro vnitrostátní úpravu. Ta by vytvořila podmínky pro podávání žalob na porušení kartelového práva. Její absence však nijak nebrání, aby se poškozené osoby – podnikatelé či spotřebitelé – domáhaly svých práv již nyní. Naopak – oč více takových žalob budou české soudy nuceny projednávat, tím silnější bude tlak na brzké přijetí vhodné právní úpravy. Čím dříve se to stane, tím lépe. Jak pro poškozené, tak pro zdravé konkurenční prostředí i ekonomiku. ■

